

Cilla Back on työskennellyt ympäri Eurooppaa juurtumatta minnekään. Hänestä jokaisen on tärkeää kohdata yksinäisyytensä.

Cilla Back, 45, tuo terveiset Pugliasta Italiasta. Back on tutkinut keskiajalta asti tunnettua Tarantella-rituaalia, joka antoi naisille yhteisössä hyväksytyin mahdollisuuden "tulla hulluksi".

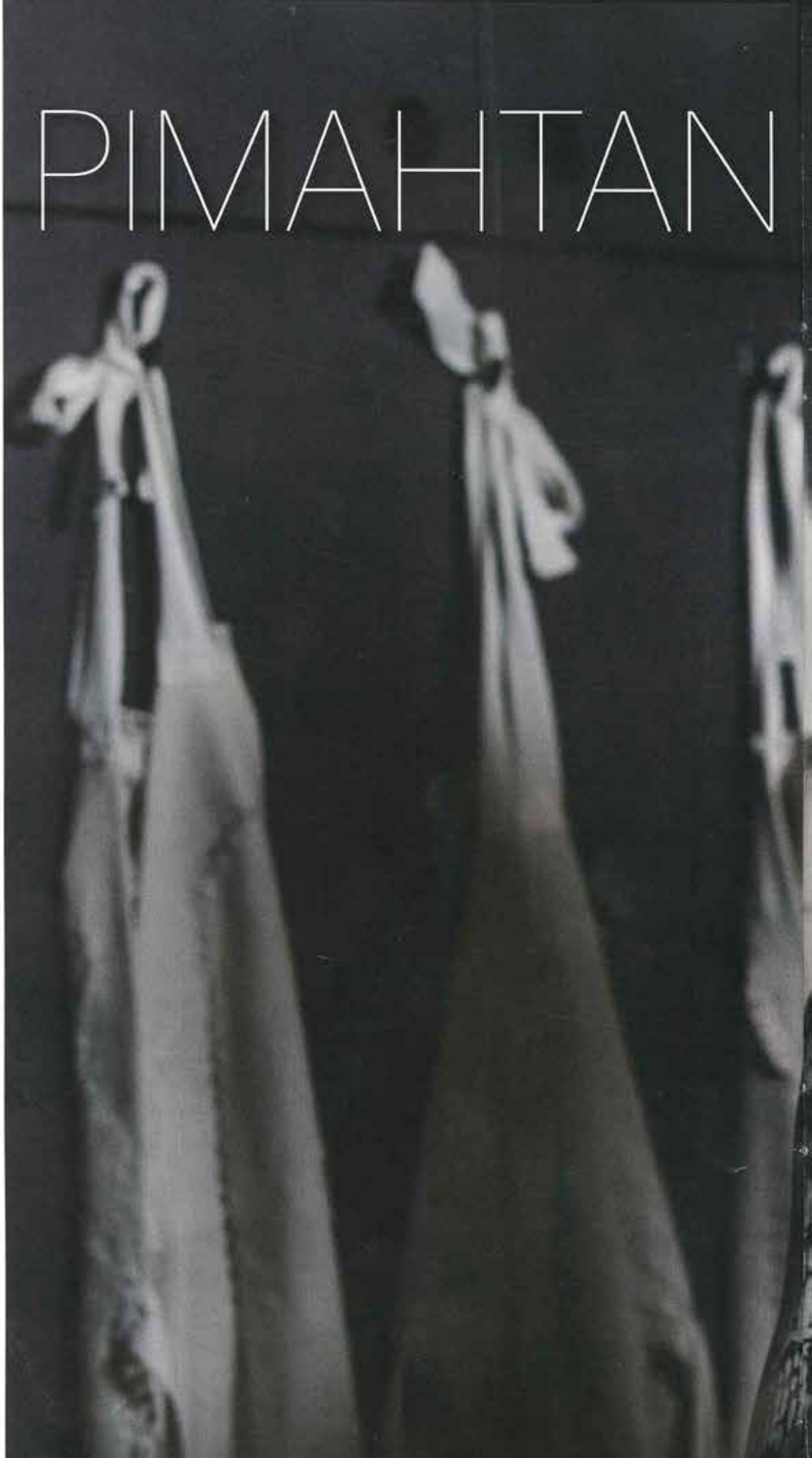
Tarantella-myytin mukaan Tarantula-hämähäkin pistoksen saaneen naisen elämä muuttui täysin. Myrkyn levitessä elimistöön naisesta tuli vieras, tarantata. *Tarantata* on myös Cilla Backin Tanssiteatteri Minimille tekemän uuden teoksen nimi.

"Tarantoituminen on lupa pimahtaa, purkautua. Se tapahtui yleensä kesäisin, kun naiset kulkivat paljain jaloin. Siihen liittyi tietynlainen erotiikka: kuuma kesä, paljaat jalat. Oho, hämähäkki tulee! Yhtäkkiä nainen alkaa hikoilla, kieriskellä lattialla, voihkia ja voida huonosti. Pappi ei auta, lääkäri ei auta."

Vapautuakseen riivauksesta naisen oli tanssittava tamburiinin tahdissa tunteja, öitä, päiviä ja viikkoja. Lopulta nainen kaatui maahan, hytkyi ja nytkyi. Kunnus uupui ja nukahti.

"Yhteiskunta ei antanut naisille tilaa itseilmaisuuksiin, ei edes hirveän pal-

PIMAHTAN

EIDEN PARISSA

EEVA KAUPPINEN

PETRA TIHKONEN

jon erotiikkaan tai mihinkään ylitsevuotavuuteen. Tarantella on tavallaan naamio, jonka sisälle sen kaiken voi laittaa. **Sigmund Freud** teki tarantoitumisesta taudin; hän nimitti sitä hysteriaksi. Kansanperinteessä suhtautuminen on paljon terveempää.”

TARANTELLA-ÄITI. Cilla Back valmistui ohjaajaksi Scuola del Piccolo Teatrosta Italiassa 1996. Hän on ohjannut Italiassa Teatro Verdi Milanossa, Saksassa Schauspielhaus Bochumissa ja Berliinin Schaubühnessä sekä Norjassa, Sveitsissä, Ranskassa ja Portugalissa. Kotimaassa hän on vieraillut esimerkiksi Suomen

lie, Yerma, Hilda, Edith... Ne ovat 80-prosenttisesti naisten nimisiä. Se on loputon aihepiiri. Miehestä kerron naispäänäköisen kautta.”

Nainen on, totta kai, lähempänä naisohjaajaa.

”Se on omalla iholla. Nainen eri tilanteissa ja eri tarinoiden kautta on tavallaan henkireikä. Nämä naiset ovat minun tarantellojani. Jos minulla joku pyrkimys on, se on yrittää saada heidät irti itsestäni.”

Back sanoo, että äidiksi tuleminen muuttaa katsetta koko elämän ajaksi, samoin keski-ikäistyminen.

”Silloin nuoruuden aikuiset alkavat olla sairaita ja kuolleita. Kuoleman

telyä sanotaan, ettei se Suomeen tule tai ei se Suomessa tapahdu.”

”Italiaan pyrkii vuosittain kymmeniä tuhansia venepakolaisia. Kalastajat kalastavat nykyään enemmän ruumiinosia kuin kalaa. Tietoisuus epäkohdista ja kärsimyksistä koskettaa ja minua. Niiden käsitteleminen teatterissa tulee yhä tärkeämmäksi.”

Back ei näe itseään kaupunginteattereissa tekemässä musikaalia.

”Eikä se ole sitä, ettei se kelpaa, vaan etten pysty siihen.”

Työskentely ulkomailla on Backille äärimmäisen tärkeää ja osa hänen identiteettiään.

”Lähdin todella nuorena Itali-

FRANK A. UNGER

kansallisteatterissa, Svenska Teaternissa, Wasa Teaternissa, Turun, Oulun ja Kuopion kaupunginteattereissa sekä Tampereen Teatterissa ja Tampereen Työväen Teatterissa.

Back on löytänyt omaperäisen visuaalisen ja fyysisen tyylin. Myös oma agenda on löytynyt.

”Jos katsot ohjausteni nimiä: *Yvonne, Hedda Gabler, Lulu, Neiti Ju-*

läheisyys on konkreettista.”

Tämä kaikki on tuonut ohjaajalle tarpeen sanoa jotain vakavissaan.

TEATTERINOMADI. Back hämmästelee, kuinka Suomi nykyään käpertyy lintukodoksi. Hän itse sanoutuu irti sellaisesta ajattelusta.

”On se sitten sikainfluenssa tai poliittinen uhka, aina ennen asian käsit-

aan opiskelemaan. Kun kerran lähtee muualle, on hirveän vaikea identifioitua enää yhteen teatterikulttuuriin. Suomessa ohjaajan käsialaani on monta kertaa pidetty vammaisena, koska taiteelliset instrumenttini eivät ole heti tunnistettavissa.”

Muualta Euroopassa Cilla Backia kutsutaan ”eurooppalaisen teatterin nomadiksi”.

Ylva Ekblad ja Maria Salomaa Cilla Backin ohjaamassa Wasa Teaternin esityksessä Edith - Skrattande strimma av en scharlakanssol (2014).

"Kansainvälisen urani on täysin luonut se, että maailmalla halutaan jotakin erikoista. Se on ikään kuin fe-tissi. Kun *Basel Zeitung* nimitti minua eurooppalaisen teatterin nomadiksi, siitä tuli teema, tarina, myytti, jota halutaan jatkaa. He haluavat juuri sen paketin."

Back sanoo, että hänen teatterinsa perustuu paljolti henkilökohtaiseen ja intiimiin.

"Siitä seuraa, että teen esitykset täysillä. Kohtaamiset taiteilijoiden – varsinkin naisnäyttelijöiden – kanssa

tylnaista ja takuuvarmasti tunnistet-tavaa. Jos näin ei ole, se on melkein henkilökohtainen loukkaus."

VAPAAUS KADOTA. Oma nomadius miellyttää Backia. Siihen liittyy vapaus ja katoaminen.

"On jotenkin helppoa, että kerron tarinan ja voin lähteä. Katoaminen on tärkeää", hän tunnustaa.

Ylläpitääkö tilanne taiteilijan salaisuuden, tavoittamattomuuden auraa?

"Tämä on hirveän henkilökohtainen asia. En esimerkiksi ole Faceboo-

"Se meni ja tuli ilman että kukaan huomasi. *Lulu* teki vahvan vaikutuksen minuun itseeni."

Back on ohjannut myös kotimaisten kirjoittajien tekstejä, esimerkiksi **Sirkku Peltolaa** ja **Eeva-Liisa Mannerin** *Poltetun oranssin* sekä Suomessa että Italiassa.

Nyt Back ohjaa Saksassa Heidelbergin kaupunginteatteriin **Pip-sa Longan** kirjoittaman näytelmän *Lauluja harmaan meren laidalta*. Sen ensi-ilta on Stückemarktissa 24. huhtikuuta. Svenska Teaternissa saa ensi-iltansa syyskuussa *Rouva Katarina Boije ja hänen tyttärensä*.

Back on saanut useita taiteilija-apurahoja. Viimeisin viisivuotinen apurahakausi alkoi tänä vuonna.

"Olen hyvin pitkälti suomalaisen apurahajärjestelmän tuote. Minun kaltaiseni ohjaaja ei olisi pärjännyt ilman näitä rahoja", hän tunnustaa.

"Kansainvälisestä ohjaajasta voi puhua silloin, jos hänelle annetaan resurssit ja vapaus, että saa toteuttaa kiinnostavia projekteja ja luoda *dream teameja*. Kansainvälisyys on taiteilijavetoista."

Vaikka kansainvälistymistavoite on vahvasti esillä suomalaisessa teatterissa ja koulutuksessa, eurooppalaisilla näyttämöillä näkee Backin mielestä aniharvoin vierailevia suomalaisia ohjaajia. Eikä yhteistyö aina edusta aitoa kahdenvälistä tuottamista.

"Suomalaiset esitykset kyllä vierailvat ulkomaisilla festivaaleilla, niitä harjoitellaan ulkomailla ja opiskelijoille järjestetään koulutusjaksoja eurooppalaisissa teatterikaupungeissa, mutta se perustuu enimmäkseen suomalaisen rahoituksen ja tuottamiseen. Projektit eivät perustu aitoon yhteistyöhön. Kansainvälisyydestä on tullut *paspartout*: voi tehdä mitä vain, kunhan se tapahtuu ulkomailla."

Back sanoo, että on tyystin eri asia, kun teatteri on syvästi kiinnostunut tietyn taiteilijan työstä ja luo produktiolle parhaat mahdolliset puitteet.

"Jos halutaan kansainvälisesti menestyneitä taiteilijoita, on avauduttava ja annettava teatterintekijöille mahdollisuus olla omaperäisiä, erilaisia ja erillisiä. Tätä juuri 'Eurooppa' haluaa." ✪

"Suomalainen teatteri perustuu itsensä peilailuun."

ovat monta kertaa hirveän intensiivisiä. Ohjaaja-näyttelijä-suhde on kuin rakkaustarina: elämät sulautuvat yhteen ja sitten siitä lähtee pois."

Back sanoo huomanneensa, että vierailijan tulo taloon saattaa aiheuttaa ikään kuin vastareaktion, systeemi jämähtää. Eri maissa ja eri teattereissa kohtaa toimintamalleja, joiden logiikan tajuaa ehkä vasta jälkikäteen. Lisäksi kulttuureissa on kirjoittamattomia pelisääntöjä. Eroja on myös teattereiden sisäisissä valtajärjestelmissä ja muissa rakenteissa.

"Esimerkiksi Saksan teatterimaailma on hyvin hierarkkinen. Näyttelijät käyvät antamassa johtajalle palautetta, että tykkään tästä tai tästä tykkään vähemmän, dramaturgit käyvät puhumassa näyttelijöille ja antavat palautetta, mitä he ovat nähneet esitystä katsoessaan. Jos ei osaa pelisääntöjä, on aina paljas, vereslihalla."

Suomalaisessa teatterimaisemassa Back kokee kävelevänsä ontuen.

"Suomalainen teatteri perustuu paljon itsensä peilailuun. Se on tavallaan positiivista, viime vuosina on syntynyt mielenkiintoista kotimaista draamaa. Mutta joskus se menee liian pitkälle."

On reviiirit ja kuppikuntakunnat, joista ei osata irrottautua.

"Taiteellinen terminologia, kieli, sisältö ja konteksti saa olla vain tie-

kissa, enkä oikein tiedä, mikä Twitter on. Minusta on kauheaa, ettei ihminen ole nykyään olemassa, jos ei joku koko ajan näe häntä."

Backista Facebook edustaa kuolemanpelkoa.

"Kaikki intimiteetti ja itsensä kanssa oleminen on menetetty. Minulle taas katoaminen muilta on olennaista."

Back huomauttaa, ettei kaikessa voi kurottautua ulospäin. Sellainen on iluusiota.

"Ihmisen pitää kohdata oma yksinäisyytensä."

SUORAT KONTAKTIT. Back aikoo jatkaa nomadina. Teatteri vaatii kehittymistä ja erikoistumista ja välillä on vaihdettava suuntaa. Tärkeiksi töikseen Back mainitsee ohjauksensa puolalaisen **Witold Gombrowiczin** näytelmästä *Yvonne, Burgundin prinsessa* Norjan kansallisteatterissa vuonna 2008. Nimiosassa oli kansainvälistä nousujohteista uraa tekevä näyttelijä **Ingrid Bolsø Berdal**.

"Se oli työ, joka edisti paljon minunkin uraani esimerkiksi Saksassa."

Toinen Backille merkittävä esitys on **Frank Wedekindin** *Lulu* Vaasan kaupunginteatterissa vuonna 2006. Pääroolissa oli nyt edesmennyt **Miina Maasola**. Yleisö kuitenkin vierasti esitystä.